

glimlachte en zei :

– Dag Sander ; dag, Soarel ; dag, mannen. Elk ne goendag ! Zij stonden allen even roer- en sprakeloos. 't Was duidelijk, dat ze mij niet herkenden. Alleen de levendige ogen van Fárdi tintelden glimlachend, alsof hij zich toch wel enigszins herinnerde, wie ik was.

– Sander ! Kende gij mij nie mier ? riep ik lachend, en zei mijn naam.

Sander sloeg de beide handen in de hoogte en pletste die dan op zijn knieën neer.

– Verdeke ! Sakkerdeke ! Wie da we doar hên ! gilde hij. – Soarel ! riep hij met harde stem aan 't oor van Soarel Lawwe, – kijk ne kier wie da we doar hên ! Herkende hem nog ?

Soarel Lawwes griezelig-roodomrande oogjes keken waterig naar mij op. 't Was twijfelachtig of hij mij herkende ; zijn bibberhanden sidderden met aapachtige bewegingen langs zijn duffeltje heen. Het scheen hem ook niet veel te kunnen schelen. De bijna tot obsessie vergroeide belangstelling, die zijn bestaan mij steeds inboezemde, was ook nooit door hem in belangstelling voor mij beantwoord. Ik liet hem onverschillig. Hij pruttelde iets onverstaanbaars en keek naar de weegschaal om het werk te doen voortgaan.

Maar het werk ging niet voort. Nu hadden al de mannen mij herkend en zij omringden mij vrolijk en wilden weten, waar ik tijdens de oorlog geweest was en hoe ik het al die jaren had gehad. 'Hij ziet er goed uit !' meenden zij allen ; en Fárdi riep hakkellend, terwijl zijn felle ogen flikkerden :

– Hij...hij...hij... 'n es nie veranderd ! 'k Hè hem sebiet irkend !

– Ik uek ! zei ik. – 'k Hè ilder direct allemoal irkend. Doar 'n es moar ienen die 'k misse : Pee !

– Pee es dued ! zei Koarel-Sies met zijn blozende lach.

– Ach ! riep ik meewarig.

– Dued geslegen deur nen obuus uit 'n vliegmaksieme ! lichtte Lewietje toe. – Moar zijne zeune wirkt nou in zijn ploatse. En hij wees naar de jonge man met kromachtige benen, waarvan de gelijkenis met Pee mij had getroffen.

– Ach zo !... herhaalde ik weemoedig. En 't leek mij als een wrede voorbestemming van het noodlot, dat Pee, die reeds

gebrekig was, door een bom moest worden doodgeslagen.
– 't Was in den tijd beter, ne woar, meniere? Tons mochten we almets ne kier 'n dreupelke pakken! riep het zwart Lewietje met lekkerbekkerige glimlach.

Ik begreep de bedoeling en vroeg:

– Es er nou nie mier aan te geroaken?

– Joajoa't; os ge moar genoefd cenzen 'n hèt! lachte Koarel-Sies.

– Moar 't es verboon deur de Wet, ne woar? aarzelde ik.

Een algemene proestlach klonk als antwoord op...

– De sampitter, die 't moe verbien, luept zelve hiele doagen zat van den dzjenuiver! riep Koarel-Sies.

– Z'hèn hem o...o...overloast uit de gracht moeten hoalen! stotterde Fárdi.

– Hawèl, goan hoalt ulder 'n flassche.

Ik gaf enkele franken en Pees zoon met zijn kromme benen spoedde zich naar de naastbijgelegen herberg.

– Woarveuren 'n doen ze nie vuert? vroeg Soarel Lawwe, krabbend met zijn handen.

– Ze zijn om nen dreupel; meniere trekteert! gilde Sander hem in 't oor.

– G'hèwt toch nog wel van 'n dreupelken, ne woar, Soarel? vroeg ik, in de obsessie van mijn verlangen om de oude, suffe boer ook eens aan de praat te krijgen.

Maar hij keek mij aan met dode visogen en gaf niet het minste antwoord.

– Hij 'n verstoat ou niet, meniere; hij es zue duef geworden of ne pot! zei Sander.

– Hij ziet er anders nogal goed uit! zei ik om wat te zeggen.

– Ha! Onkruid 'n vergoa niet! gekscheerde Sander.

– Hoe oud es hij nou wel?

– Zeven en tachtig; en nog altijd leven lijk God in Frankrijk.

– En nog altijd gien strued verleggen, Sander?

– Gien strued! Van al den tijd da 'k hem kenne – en da es nou al mier dan vijf en viertig joar – 'n hèt 'k hem gien strued weten verleggen!

Daar kwam de zoon van Pee met een fles, die hij onder zijn buis verstopt hield, aangestrompeld.

– Pas moar op dat de sampitter ou nie 'n ziet ! lachte Lewietje. Allen schaterden.

– 'k Ben schouwer van de sandurms ! zei de zoon van Pee, terwijl hij, rechts en links loerend langs de oevers van 't kanaal, de eerste borrel uitschonk.

– Os 't ou blijft, meniere, zei hij, mij het glas toereikend. Ik proefde even, vond het afschuwelijk en reikte het glas aan Soarel Lawwe.

De beide handen van de oude boer begonnen eensklaps geweldig te krabben en te sidderen.

– Hij 'n kan hij uit gien dreupelgloas drijnken ; hij moe 'n biergloas hên ! zei Sander.

Een van de mannen haalde 't glas, waaruit hij bier gedronken had, wreef er wat in met een tip van zijn buis, schonk het halfvol jenever.

– Os 't ou blijft, Soarel.

Soarel Lawwe nam het glas met beide handen en zette 't aan zijn mond. 't Was of er een storm in woelde. Men zag de drank op en neer slaan als de golven van een zee. Maar hij klokte 't niettemin naar binnen zonder al te veel te morsen en zijn dode ogen herleefden, terwijl hij even griezellig glimlachte.

– Goed, hé, Soarel ? lachten de mannen.

– En 't es veur niet ; 't 'n kost hem giene cens ! plaagde Sander. Toen dronk ook Sander uit het kleine glaasje en, na hem, om de beurt, al de mannen.

– Da es toch goed, ne woar ? jubelde Koarel-Sies. – Oo ! os ik Soarel Lawwe was !...

En weer begonnen zij over al het geluk van de oude boer, die alles had gehad in 't leven, zonder ooit 'een strued te moeten verleggen !

– Os ge toch peist, riep Sander opgewonden, – da 'k hier nog alle doagen in wind en regen moe komen stoan om mijn brued te verdienen en dat die gelukkige leegganger alles noar hem toegeschoven krijgt zonder ooit ne vijnger uit te steken ! Joa moar, wilde nog wa mier weten : de Duitschen hên 't hier al gestolen en gepakt, dat ze krijgen kosten ; 'k hê uler mijn virksken moeten afstoan ; 't ienigste da 'k bezat, zue da 'k gien eten mier in mijn huis 'n ha !... Hawèl...hawèl... zoedt-e 't

willen gelueven? zoedt-e 't keunen gelueven... bij Soarel Lawwe 'n zijn ze nooit geweest... ze 'n hên hem nie gevonden... hij zat ginder te verre wig op zijn gruet'hof, in de more, mee al zijn rijkdommen en zijn schuene peirden en zijn schuene biesten... hij 'n hee niets moeten afstoan... gien peird... gien koe... gien kalf... gien kieken... niets... niets... gien strued!... gien strued!

- 't 'n Es nie meugelijk! riep ik ongelovig.
- Nie meugelijk! Vroag het hem, os ge mij nie 'n gelueft!
- Es...da...woar...Soarel... dat de Duiten niets van ou gepakt 'n hên? toeterde ik aan 't oor van de oude boer.
- Ik 'n hê gien Duiten gezien! antwoordde hij, aapachtig over zijn duffeltje krabbend.
- Ziet-e wel? triomfeerde Sander Ouk.

De wagen was gelost, de fles was leeg, de wind blies scherpvenijnig en de grijze winterschemering begon te dalen. Soarel Lawwe gaf tekens van ongeduld; hij wou naar huis vóór het gans donker werd. Met zijn stokstijve benen, geholpen door Lewietje en Koarel-Sies, werd hij gehesen op de lege bietenwagen en daar als een levenloos pak, op een stapel baalzakken neergezet. Zijn handen krabden langs het duffeltje en zijn griezelingen waterden onder de ijzig-scherpe bries, die hem in 't gezicht blies. Hij keek niet eens naar ons meer op, noch wenste ons 'goenavond'; hij vertrok met zijn knecht en zijn paarden, als een soort afgod, die even uit zijn tabernakel was gehaald en weer naar zijn tabernakel werd teruggevoerd. Wij zagen zijn kleine zwarte silhouet met sluike witte haren onder de lakense pet, in 't grijze van de schemering verdwijnen.

- Wat 'n leven! slaakte ik machinaal.
- Ne waar, meniere! riep Sander, die dacht dat ik bewonderde en jubelde.

Ik keek tersluiks naar Sander, die gebogen naast mij liep. Wat was hij oud en verschrompeld geworden! Zijn grote, beenderige neus stond als een vogelsnavel in zijn klein gezicht. Hij leek helemaal opgedroogd; hij deed denken aan een 'gamin', eerder dan aan een stokoud mannetje. Het vertederde mij, dat hij op zo hoge leeftijd, in zulk akelig weer, nog voor zijn armzalig brood moest werken.

– Hoe oud zijt-e gij nou, Sander? vroeg ik.

– In 't kurt moandeken zal ik vier en tachtig worden, meniere.

Het gaf mij een emotie. Ik had iets voor hem willen doen en wist niet wat. Voor één aalmoes was hij veel te trots. Ik trachtte hem op te beuren met de troostwoorden:

– Hawèl, Sander, 'k zoe toch nog liever in ou ploatse zijn as in die van Soarel Lawwe.

Hij bleef staan en keek mij aan, roerloos, ongelovig.

– Miende gij da, meniere?

– Beter of da 'k het zegge, Sander.

Een wonderzachte en fijne glimlach kwam even op zijn oud, verlept gelaat. Ik voelde, dat mijn woorden hem genoeg deden.

– Ach... 'k ben ik gezond, zei hij; – 'k 'n heb ik niet te kloagen.

Wij waren aan zijn huisje: een klein, laag, arm huisje met een deurtje en twee raampjes.

– Kom binnen, meniere, zet ou watte; ge goat 'n potse káffee mee ons drijnken, noodde hij gulhartig.

Ik wou niet weigeren en volgde hem, onder 't boogdeurke buigend.

Daar was een vrouw, mager, slordig, met pokdalig gezicht. Zij wenste met schorre stem goenavond en schoof mij een stoel toe.

– Mijn dochter! zei hij eenvoudig.

Ik keek eens rond. Het was een gewoon werkmanshuisje: een tafel en enkele stoelen, een paar gekleurde prentjes aan de muren, een Alziend Oog met de legende 'Hier vloekt men niet' boven op de schoorsteenrichel. In de schoorsteen zelf brandde een klein houtvuurtje. Sander ging bij dat vuurtje zitten en zijn dochter bracht hem ongevraagd een grote kop slappe koffie en een roggesmouterham.

– Da es mijnen doagelijkschen souper, glimlachte Sander.

– Da ziet er hiel smoakelijk uit! zei ik.

– Os ge soms goest hèt... offreerde Sander.

– 'k Hè goeste! zei ik.

– Oprecht gemiend? vroeg Sander met grote ogen van verbaazing.

- Oprecht gemiend.
- Ala, Roomnie! riep Sander.
Roomnie, die zwart en slordig in een donkere hoek stond te scharrelen, kreeg plotseling een stuiplach.
- Nen hierie die roggene smeiterhammen eet! proestte zij.
- Os meniere da verlangt! zei Sander.
- 't Es om mee te laaën! giechelde Roomnie. Maar zij sneed toch de smouterham en bracht hem mij, met een grote kop slappe koffie.
- Bij Soarel Lawwe zoedt-e 't beter g'had hên, meende Sander.
- 'k Hè hier 't gien da 'k verlange, antwoordde ik.
Sander was tevreden. Hij knikte zacht-tevreden naar mij toe, terwijl hij aan zijn koffie slurpte. Roomnie was ook gaan zitten met een kop koffie om de hoek van 't tafeltje en keek mij af en toe stilzwijgend als een wonder aan. De avondduis-ternis drong binnen; het klein en laaggebalkt vertrekje werd gans zwart met alleen de rode gloed van het af en toe zwakjes opflakkerend houtvuurtje. In een hoek tikte traag een onzichtbare klok en Sanders gelaat, naar 't vuur gekeerd, leek soms als uit koper gedreven, met de strakke ogen en de grote, beenderige snavelneus. De dochter hield zich halsstarrig in de schaduw, als wou zij haar pokdalig gezicht niet laten zien. Ik was opgestaan. Ik voelde mij tevreden daar even geweest te zijn en had er toch niet langer kunnen blijven.
- Goat-e al vuert, meniere? vroeg Sander. Maar hij begreep ook wel, dat het laat werd voor mij en poogde mij niet langer op te houden.
- Duffelt ou moar goed in; zei hij, - want 't es kèwd.
- Ala, Sander, tot loater zulle; en de komplimenten aan Soarel Lawwe os g' hem were ziet.
Sander lachte:
- Da zal wel were 'n joar moeten duren, meniere.
- Ziet-e hem binst de zomer noeit?
- Noeit; hij 'n kom noeit uit zijn kot!
- En toch blijven leven; en niets uitvoeren! geksheerde ik.
- Gien strued 'n verlegt hij! Gien strued! riep Sander opgewonden.
- Hawèl, Sander, 'k zeg het nog ne kier: 'k hê liever ouw

leven as 't zijne!

Sander grinnikte glimlachend; hij was tevreden. Ik drukte hem de hand, een beenderig, kleinkinderhandje en ging toen naar zijn dochter en stak haar insgelijks de hand toe. Eventjes legde zij haar vingers in de mijne, maar trok ze schielijk terug, als vreesde ze, dat ik haar zou meenemen.

Ik stak mijn fietslantaarntje aan en reed in de mistige, ijzige novemberavond huiswaarts.

POAPKENS ZONDAGSRUST

Poapken is metselaar van stiel...

De ganse week, van 's ochtends vroeg tot laat in de namiddag, is hij aan de arbeid. Hij is een eerste-klasse metselaar. Overal waar iets moois of moeilijks te maken is, zendt zijn baas, de ondernemer, hem heen. 't Is Poapken, die de nieuwe school heeft helpen opbouwen; en 't is ook Poapken, die bijna geheel alleen het nieuwe kasteelken van meneer Fietál heeft opgetrokken.

Poapken is een stille, zwijgzame werker, voortvarend zonder overhaasting. Praten vindt hij overbodig. Hij praat maar als hij iets te zeggen of te vragen heeft. Iedere ochtend, geregeld als een klok, komt hij op 't gestelde uur daar, waar hij wezen moet en elke avond, als zijn taak is afgelopen, keert hij recht terug naar huis, zonder zich ooit ergens op te houden. De meeste van zijn makkers gaan heen en weer per rijwiel. Hij niet; hij gaat te voet, onverschillig wat voor weer het is. 'Waarom leert ge toch ook niet velorijden?' vragen hem zijn kameraden. Poapken weet het wellicht zelf niet, waarom hij niet leert velorijden, maar hij doet het niet. Hij glimlacht eens en gaat kalm te voet verder.

Als hij 's avonds thuiskomt is een warme maaltijd voor hem klaar. Daar geniet hij van in stilte. Als het bijzonder lekker is geniet hij meer, dan als 't maar matig is; doch hij drukt dat met geen woorden uit. Hoe het ook is, hij is tevreden. Hij waardeert het warme eten na de geforceerde, haastige, koude maaltijden van de dag. Dan steekt hij zijn pijpje op, gaat in zijn hoekje zitten en kijkt rustig naar de doening van vrouw en kind.

Zijn vrouw is lang en mager, met ingevallen borst en een scheel oog. Zij kijkt haar huisgenoten nooit recht aan. 't Is altijd of ze langs hen heen kijkt. Maar Poapken is daaraan

gewend en 't hindert hem in 't minst niet. Zij hebben maar één kind, een meisje van achttien, een knap fris-blozend dingetje, dat in de stad bij een modiste werkt en elke avond naar huis komt. Zij is een koketje met fijne maniertjes; ge zoudt haar door en door voor een stadsnuffje nemen. Poapken zelf is klein van gestalte, met lichtblozende koontjes en heel lichtblauwe kinderoogjes.

Kalm gaat de week voorbij, van de maandagochtend tot de zaterdagavond. Maar dan komt de zondag en dat is een heel aparte dag. Dat begint eigenlijk al van de zaterdagavond, als Poapken, thuisgekomen van zijn werk en gegeten hebbend, met zijn dampend pijpje naar de barbier gaat, die daar vlak bij woont, om zich te laten scheren. Het huisje van de barbier, heet in de wandeling de 'scheerschool' en 't is er vol en jolig; eenieder weet er iets te vertellen en Poapken, die heel weinig praat, maar toch wel gaarne luistert, geniet daar in stilte van de menigvuldige verhalen. Het kan hem niet schelen, dat hij soms heel lang op zijn beurt moet wachten; hij laat zijn beurt zelfs graag voorbijgaan, om daar maar lekker te zitten luisteren, glimlachen en genieten. 't Is meestal volop nacht, wanneer hij eindelijk weer thuis is. Hermine, 't kokette dochtertje, is reeds naar bed en zijn vrouw vraagt hem soms nogal bars, terwijl ze scheel langs hem heen kijkt:

- Woar hèt-e gij toch alwere zue lank gezeten?
- Bij den boarbier! glimlacht Poapken. - 'k Hè mijnen toer moeten afwachten.

Zijn vrouw vindt dat een antwoord van niks. Zij weet het wel, dat hij van de barbier komt en dat hij zijn beurt heeft moeten afwachten; maar dat moesten de burenen toch ook en die zijn al zo lang weer thuis.

Poapken antwoordt daar al niet veel meer op. Stil glimlachend staart hij naar de gesloten luiken, waarachter, over de grote verkeersweg waar hij woont, de snelle auto's in de nacht voorbijrazen. Soms flitst de straal van de schijnwerpers als een weerlicht door de reetjes der blinden, en de toeterhorens loeien als gefolterd-vluchtende beesten. Poapken hoort dat gaarne: hij houdt van dat dreunend geweld; hij zou er lang naar zitten luisteren, als 't niet was, dat zijn vrouw er boos om wordt en beweert, dat het haar uit de slaap houdt.

– 'k Goa ik de luchten uitdoen! bromt ze. En ze voegt al spoedig de daad bij het woord, na nog eens scheel en nurks langs hem heen te hebben gekeken.

– Wa reschieren we! We meugen morgen lank uitsloapen! meent Poapken, met inspanning opstaande.

Gedwee volgt hij haar echter in het slaapvertrek en algauw ligt hij naast haar te bed en zij slapen verzoenend.

Maar de zondag is de dag van Poapken!...

Praat hem die dag niet van zijn werk, van zijn bouwerij, van zijn metselarij; hij wil er niets van horen. De zondag is *zijn* dag en hij geniet er vol en zalig van.

Netjes gekleed gaat hij, na rustig ontbeten te hebben, naar de hoogmis met zijn pijpje in de mond. Hij loopt ietwat stram in zijn zondagse kleren. Zij spannen in de rug en om de schouders. En zijn benen, die anders toch wel recht zijn, lijken een ietsje krom in zijn zondagsbroek. Maar dat is nu eenmaal zo, dat hoort er zo bij en Poapken maalt er niet om.

Wat hem haast telkens verrast en verbaast, terwijl hij naar de kerk toe stapt, is een hem vlug voorbijlopende, elegante jonge juffrouw, die hem meteen vermanend toeroept, dat hij wel te laat zal komen. Te laat! herhaalt Poapken verwonderd, en eerst dan herkent hij zijn eigen dochter, Hermine, die ook geregeld naar de hoogmis gaat, kortgerokt met roze benen en witte handschoenen, als het meest verfijnde nufje uit de stad. Even is Poapken ontstemd. Hij vindt, dat zo iets toch niet past. Maar zal hij zijn zondagsrust daarvoor verstoren? Poapken haalt zijn schouders op en glimlacht even. Hij klopt zijn pijpje uit en is nog goed op tijd vooraleer de mis begint.

Poapken hoort mis, zoals hij een gesprek zou aanhoren van mensen, die dingen vertellen die hem al niet veel aangaan. Meneer de pastoor doet zijn plicht met zijn hoogmis te zingen en ook Poapken doet zijn plicht met erbij aanwezig te zijn. Dat is alles. Meer wordt er van hem niet geëist. Hetzelfde geldt voor het sermoen. Meneer de pastoor weet precies, wat hij moet prediken en Poapken weet precies, dat hij die preek in eerbiedige stilte moet aanhoren. Begrijpen hoeft niet. Eerbiedig luisteren is voldoende. Hij mag zelfs zijn geest laten afdwalen, naar wat op de hoogmis voor hem volgen zal. Dat

kan toch niemand op zijn gezicht lezen. Alleen als hij in stilte daarop zou beginnen glimlachen, dat zou niet goed zijn, niet zoals 't hoort.

Wat voor Poapken op de hoogmis volgt, is iedere zondag 't zelfde. Langzaam, onder het hoogdreunend orgelgezag, stroomt hij met de menigte mee naar buiten, ademt even met verkwikking na de benauwenis daarbinnen en komt als vanzelf in 't *Boldershof* terecht, de grote fatsoenlijke herberg vlak tegenover het kerkhek. Sterke drank mag daar, volgens de wet, niet geschonken worden en heel veel mensen drinken dan ook glaasjes bier; maar Poapken houdt nu eenmaal niet van bier, 'de plas is hem te groot' zoals hij 't noemt; en de baas uit 't *Boldershof*, die een bijzonder geschikt en fatsoenlijk mens is, weet daar wel raad mee: hij wenkt bescheiden Poapken naar een zijkamertje en schenkt hem daar vlug na elkaar een paar flinke borrels jenever in.

Het brandt wel wat op Poapkens maag, maar 't doet hem toch zo ongelofelijk veel deugd. Gedurende de ganse lange arbeidsweek drinkt hij nooit en nooit iets; maar 's zondags heeft hij er werkelijk behoefte aan. Dadelijk komt een glimlach op zijn lippen en zijn oogjes beginnen gezellig te flikkeren en zijn koontjes te blozen. Weer wordt het pijpken te voorschijn gehaald en zo lekker als dat smaakt is niet te zeggen. Genoeglijk dampend komt Poapken terug in de gelagkamer en 't is voor eenieder, alsof hij zomaar eventjes naar buiten is geweest, langs achter op het koertje, gelijk zovelen doen.

't Is zowat elf uur en eerst om twaalf uur is het etenstijd. Poapken heeft een kleine drie-kwartiertjes te verdoen en hij kijkt met belangstelling naar de kaart- en naar de biljartspelers en ook eens naar de bolspelers, ginds achter op het pleintje. Zelf spelen doet Poapken nooit. Hij heeft genoeg aan 't kijken naar het spel van de anderen en hij staat daar glimlachend te staren, een beetje scheef op zijn benen, met zijn pijpje in de mond. Zou hij niet nog eens even, stilletjes aan achter de baas van 't *Boldershof* in het zijkamertje gaan? De baas schijnt wel olijk-glimlachend te willen wenken en tenslotte volgt hem Poapken en slaat nog eens gauw een 'dreupelken' naar binnen. Neen, nu geen tweede meer. Het zou te veel zijn; hij zou straks niet kunnen eten en hij weet wel, dat moeder-de-vrouw

's zondags iets lekkers klaarmaakt. Zoals het nu is, voelt hij zich volmaakt behagelijk en kalmpjes slentert hij naar huis toe, wel een ietsje 'deuzig' in de koele buitenlucht, maar verder opperbest, zo echt in de zondagse stemming, waar hij dan nog verder bij 't herdenken heel de lange week kan van geniëten. Mensen groeten hem langs de straat en hij groet natuurlijk terug; maar 't is wel vreemd, hij herkent ze niet altijd heel duidelijk en 't vreemdste van al is nog, dat hij dan bijna telkens Hermine terugziët en ze nu wel goed herkent, maar niet begrijpt met wat voor een soort heertje ze daar loopt, zo 'n magere sprinkhaan met een deukhoedje en slobkousen; en eerst na enige inspanning beseft hij, dat het Oscar is, de zoon van de postbode, die kantoorklerk in de stad is en sinds enkele maanden met Hermine vrijt. Mijn gezicht en mijn geheugen gaan achteruit, denkt Poapken; maar daar tobt hij niet over; hij glimlacht eens en komt welgemoed in zijn huisje, waar het eten reeds voor hem klaar staat.

Poapken eet met smaak en denkt, dat hij heel veel eet; maar feitelijk eet hij heel weinig en daarover knort zijn vrouw, die beweert, dat 't niet de moeite is lekker eten voor hem klaar te maken. 't Es van al dien dzjenuiver te drijnken!' bromt zij en zij ziet er werkelijk boos uit, het oog nog scheler dan gewoonlijk en de wangen blakend van bij het heet fornuis te staan. Ook Hermine is doorgaans kwaad geluimd op zondag: zij zou willen, dat Oscar mee aan tafel zat; maar dat wil moeder niet. 'Voader moet 's zondags op zijn gemak keunen eten', meent ze; en Hermine begrijpt ook wel, dat het niet geraden is vreemdelingen aan tafel te noden, want vader trekt zijn laarzen en zijn vest uit om te eten en dat is toch geen gezicht voor iemand als Oscar, die gewend is aan fijne stadsmanieren. Het ergert haar, dat vader zo onbehouwen doet; maar zij durft toch geen aanmerkingen maken; zij sluit zich in een pruilend zwijgen op en zodra ze klaar is, verlaat ze de tafel. Zo doet ook trouwens Poapken. Onmiddellijk na de maaltijd voelt hij een onoverkomelijke slaaplust en in zijn benen een loomheid en moeheid, dat hij haast niet op kan staan. Moeder moet hem meestal helpen en zij loodst hem dan meteen naar zijn bed, waar hij dan tot een eind in de namiddag ligt te snurken.

Tegen vier uur is hij echter weer op de been, zo fris als 't maar kan; en na een paar kopjes koffie, beginnen voor Poapken de gezelligste en aangenaamste uurtjes van zijn welverdiende zondagsrust.

Mooi weer of slecht weer, Poapken gaat zitten aan een tafeltje bij het raam, waarvan hij half 't gordijntje wegschuift. Een bloempot staat vóór 't venster, zijn tabakszak en zijn pijpje liggen naast hem; en moeder, zuchtend en hoofdschuddend, maar gehoorzaam en gedwee, haalt een flesje en een glaasje, die zij in zijn bereik stelt.

Poapken schenkt zich in en proeft. Wat hij 's ochtends in het *Boldershof* genoten heeft, was slechts een voorproeftje. Eerst nu, achter de bloempot half verscholen heeft hij een klein flesje voor zich alleen en dat zal hij tot de bodem leegdrinken, zonder van zijn plekje op te staan. Dat wil hij, dat eist hij, dat is zijn enig plezier, de kern-zelf van zijn zondagsrust.

Zo zit hij zich daar in zijn eentje stillekens een beetje te bedrinken, starend door het raampje met lodderige oogjes naar de beweging op de steenweg. 't Genot is onverdeeld; een enige en volmaakte zaligheid. De auto's razen langs, de vrijersparen lopen omarmd voorbij zijn venster, kinderen stoeien en spelen met tolleren en knikkers; 't is alles goed en fijn voor Poapken: hij heeft zijn flesje en zijn pijpje, hij geniet en is gelukkig; hij vraagt niets meer, hij vraagt niets anders. Straks komt zijn vrouw, die buiten aan de voordeur met een groepje burens staat te babbelen, hem wel wat nurks en brommig vragen of hij nog wat eten wil, waarop hij glimlachend zal antwoorden, dat hij naar niets meer verlangt; straks komt ook Hermine terug, vergezeld tot aan de deur door Oscar, die ze niet zal binnen vragen, omdat ze zich schaamt voor haar vader... dat alles laat Poapken koel en kalm: hij is tevreden en gelukkig; hij geniet volop en heerlijk van zijn zondagsrust; hij verzamelt krachten voor de lange arbeidsweek, die morgenochtend weer begint en die taai en eentonig en kleurloos-vermoeiend zal zijn, zonder een ogenblikje ontspanning, zonder een enkel verkwikkend borreltje, zonder zelfs een lekker pijpje; want Poapken rookt maar, als hij er de nodige tijd en rust voor heeft.

HET HUIS

Het huis werd opgebouwd en Lietje en Celesta, ganse dagen bij het vensterraam over hun naaiwerk gebogen, zagen het worden...

Wat 'n idee van meneer Alexander om dat huis dáár te bouwen! 't Was voor zijn nieuwe tuinknecht, een jongen van niemendal, een gewone boerenknecht, die zoveel verstand had van tuinieren als een kalf van misse-dienen. 't Was omdat die jongen wilde trouwen, en elders werk zou moeten zoeken, als meneer Alexander hem niet voor een woning kon zorgen.

Trouwen met Firmin, zo'n domme, lompe jongen! Ge moet er zin in hebben! Het oude Lietje schudde haar bleek hoofd, als ze daarvan sprak of hoorde; en ook Celesta, haar bleke blonde dochter, schudde 't hoofd en grinnikte minachtend, dat ze nog liever, ze wist niet wat zou doen, dan zo iets aan te gaan. Het was een soort obsessie voor de beide eenzame vrouwen, die de ganse dag bij het raam over hun werk gebogen zaten; en 's avonds, als Marcel, de zoon, die in de stad als klerk op een kantoor zat, van zijn werk terugkwam, praatten zij daar nog langdurig over door. Marcel keek naar het huis in wording en schudde ook wel eens het hoofd; maar hem kon het toch veel minder schelen en hij begreep niet goed, hoe zijn moeder en zijn zuster zich daar zo konden voor opwinden.

Langzaam, zeer langzaam vorderde het huis. De aanleg leek kleintjes; Lietje was ervan overtuigd, dat het op niets zou lijken. – Zijn da nou koamerkes! spotte zij. – En woar goat den trap komen? En wa veur ne kelder goan z'hên? Firmin was af en toe behulpzaam aan het werk, diende de metselaars en droeg met de timmerman de zware balken langs de ladders; en meneer Alexander kwam dikwijls kijken, rood en

dik, met nogal nors gezicht, stram-steunend op zijn stokje.
– Joajoa, menier Alexander, pruttelde dan Lietje, – kom gij moar ne kier kijken; 't zal ou genoefd spijten da ge doaraan begonnen zijt!

Firmin zou dus trouwen en in dat nieuwe tuinmanshuisje komen wonen. Vreemd was het, zei Lietje, dat men zijn aanstaande nog niet eens gezien had; en daaruit trok ze de conclusie, dat het waarschijnlijk niet veel zaaks was, die aanstaande. Het heette, dat zij een verafgelegen dorp bewoonde en daar als een soort winkeljuffer diende bij een kruidenier. "t Zal wel als 'meissen' zijn, dat ze daar dient! veronderstelde Lietje en zij voegde er de opmerking aan toe, dat een 'meissen' dan ook meer dan voornaam genoeg was voor een pummel als Firmin. Het sarde de twee vrouwen echter, dat zij 't meisje nooit eens zagen en op een ochtend kon Lietje het niet langer onder zich houden en vroeg het, op de man af, aan Firmin:

– Moar Firmin, goat ou toekomstige medam toch nie ne kier komen kijken noar da schuen kastiel da menier Alexander veur heur loat bèwen?

Met een schalks oog, waarin olijkheid schuilde, keek Firmin Lietje aan. Lietje dacht even: 'Hé, hij ziet er toch nog zo dom niet uit als hij in werkelijkheid is' en die indruk versterkte in haar door Firmins antwoord:

– Nie, Lietje, nou nog niet. 'n Kastielmedam 'n komt moar op heuren buiten os hij hiel-de-gans in order es.

– Ha! da es woar 't gien da ge doar zegt! lachte Lietje. – Ala, Firmin, os 't zue ver es w' houen ons gerecommandeerd, zulle!

– Gemeugt er op rekenen, Lietje, ge zult ons ieste visite zijn!

– Wa zaid' hij? Wa zaid' hij? vroeg dringend Celesta, die het gesprek van achter haar raam had gadesgeslagen, toen haar moeder weer in huis kwam.

– Hij 'n es nog zue zot niet of dat er hij uitziet! bekende Lietje met een soort teleurstelling.

– Moeder, ... zei Celesta, – ...zeg, moeder, vinde gij niet dat da toch nogal 'n schuen huis wordt?

– Ha, 'k moe zeggen dat 't er beter begint uit te zien of dat 't

aanlei, gaf Lietje toe.

– Moeder, drong Celesta aan, – moeder, ik hèn ne kier 'n oardig gedacht. 'k Hèn ik azue 'n gedacht, dat hij nog nie 'n weet mee wie dat hij zal trèwen!

– Hoe wilde zeggen? riep Lietje verbaasd.

– Hawèl, joa; dat hij wel zal trèwen, moar dat hij nog nie 'n weet mee wiene. Dat hij da moar gezeid 'n hee omda menier Alexander hem zijn huis zoe bèwen.

– Ha moar jonk toch, zoedt-e gij dat oprecht peizen! riep Lietje geschokt... – Ha, 't es het wel meugelijk. 't Es het toch oardig da zijn aanstaande vrèwe gien iene kier 'n komt kijken en dat er niemand percies 'n weet wie da z' eigenlijk es.

Zwijgend en roerloos staarden moeder en dochter elkander een ogenblik aan. Een diep-ontroerende gedachte drong langzaam tot beiden door.

– Ha, da zoe toch de moeite weird zijn! zei eindelijk Lietje.

De aanbouw van het huis vorderde steeds geleidelijk en naarmate die vorderde ontpopte zich van lieverlede het nieuw tuinmanshuisje tot een heel aardige woning. De vertrekken leken nu veel minder klein dan bij de eerste aanleg en het dak, dat er reeds op stond, was werkelijk mooi, met allervriendelijkste en geriefelijke mansardekamertjes. Er kwam een tuintje vóór en ook een tuintje achter; het zou er werkelijk een aangenaam wonen zijn. Meneer Alexander kwam nu dagelijks kijken en zette niet meer zulk een brommig gezicht en Firmin was een en al opgewekte vlijt en vrolijkheid; het geluk en de tevredenheid straalden uit zijn ogen. Maar nog steeds kwam zijn aanstaande vrouw geen enkele maal kijken en dat onopgelost en onbegrijpelijk raadsel was en bleef er een, dat Lietje en haar dochter tot een bijna ziekelijke nieuwsgierigheid prikkelde. Aan al wie zij zagen, vroegen zij er onophoudend naar; en daar niemand vooralsnog een bevredigend antwoord geven kon, kwamen zij meer en meer tot de overtuiging, dat Firmin nog geen aanstaande hād en dat daar een open plaats was, die kon ingenomen worden.

– Moeder, zei Celesta op een schemeravond, – moeder, 'k zoe ou ne kier willen wa zeggen.